

## Motion

**1983/84:2979**

**Kerstin Göthberg m. fl.**

**Svenskundervisning för vuxna invandrare (prop. 1983/84:199)**

I motion från vårt håll under den allmänna motionstiden har centerens grundläggande syn på invandrapolitiska frågor redovisats (mot. 1983/84:2531 av Karin Andersson m. fl.). I denna motion lämnades bl. a. redogörelse för centerens krav i fråga om undervisning i svenska för invandrare.

### Bakgrund

Redan hösten 1981 avlämnade utredningen om svenska för vuxna invandrare sitt slutbetänkande. Den dåvarande regeringen satte en kort remisstid på betänkandet som omedelbart sändes ut till ett stort antal myndigheter, organisationer och andra som kunde förväntas ha intresse av frågan. Den dåvarande regeringens uttryckliga ambition var att så skyndsamt som möjligt kunna lägga fram ett förslag till reformer på området. Detta bedömdes som ytterst angeläget främst mot bakgrund av att den svenskundervisning som hitintills bedrivits i form av försöksverksamhet allmänt ansetts ha betydande brister. Förberedelsearbetet bedrevs i sådan takt att ett utkast till proposition fanns klart vid regeringsskiftet i oktober 1982. Föreläggningar hade således funnits att fatta de nödvändiga riksdagsbesluten redan före årsskiftet 1982-1983. Ett ikraftträdande vid halvårsskiftet 1983 hade varit fullt möjligt.

Vi konstaterar nu att regeringen har förhalat frågan. Senast i oktober 1983 lovade invandrarministern att en proposition skulle komma efter årsskiftet. När propositionsförteckningen lämnades i januari framgick det att propositionen skulle komma i maj, dvs. så sent att något riksdagsbeslut inte kunde fattas under vårriksdagen. Detta trots att riksdagen uttalat att det var ytterst angeläget att snarast få frågan löst. Invandrarverket har i sin petita också understrukit vikten av ett skyndsamt ställningstagande till frågan om svenskundervisningen för invandrare.

### Ofullbordat förslag

När regeringen nu efter ett långt dröjsmål äntligen framlägger ett förslag är det mycket ofullständigt. Med viss välvilja kan man möjligen karakterisera det som ett principförslag.

På framför allt två väsentliga avsnitt saknas konkreta förslag i propositionen. Det gäller för det första hela frågan om ekonomi och finansiering. Hela frågan om statsbidragsutformningen till såväl kommuner som studieförbund

är obesvarad. Ett slutligt ställningstagande till dessa frågor torde exempelvis kräva ingående överläggningar med Svenska kommunförbundet.

För det *andra* saknas också förslag till lagstiftning på ett så viktigt avsnitt som studiestöd och rätt till ledighet. Dessa utgör så väsentliga delar av hela reformen att hela dess karaktär är beroende därav.

### Den fortsatta handläggningen

Enligt vår bedömning är det mot den ovan angivna bakgrunden omöjligt för riksdagen att ta slutlig ställning till hela denna reform på grundval av det underlag som regeringen har presenterat. Detta är självfallet djupt olyckligt eftersom regeringen redan har åstadkommit en förhalning av frågan som får allvarliga konsekvenser. Det går emellertid enligt vår mening inte att fatta beslut i denna typ av fråga utan ett samlat förslag. Det finns exempelvis ett nära samband mellan anslagsfrågor, eventuell ledighetslagstiftning och reformens totala ambitionsnivå. Enligt vår mening är det nu absolut nödvändigt att riksdagen under hösten 1984 får möjlighet att ta ställning till ett fullständigt förslag. Riksdagen bör så snart som möjligt under höstsessionen genom ett uttalande göra detta klart för regeringen. Ytterligare förhalningar kan inte accepteras. Detta krav torde innebära att regeringen får utarbeta en helt ny proposition. Vi yrkar därför avslag på propositionen i det skick den nu föreligger.

### Några principer för en fullständig reform

Målsättningen med utbildningen måste vara att ge invandrarna en lyckosam start i svenskt arbets- och samhällsliv. Kunskaperna i svenska måste därför vara så goda att de möjliggör för invandraren att gå vidare till arbetslivet eller fortsätta en utbildning i det svenska utbildningsväsendet. Undervisningen i svenska bör ha som mål att detta blir möjligt.

Det erbjuder vissa svårigheter att omvandla det av oss formulerade utbildningsmålet till en bestämd utbildningsinsats uttryckt i timmar. Vår bedömning är dock att det krävs en mer omfattande insats i fråga om grund-sfi än vad regeringen föreslår. För att uppnå målsättningen med undervisningen anser vi det nödvändigt att ge förutsättningar för *500 timmar i grund-sfi*, dvs. en utökning med *100 timmar* i förhållande till propositionens förslag. Vi kan också tänka oss att systemet utformas så att denna gräns får överskridas exempelvis för invandrargrupper som kommer från språk- och kulturområden som väsentligt skiljer sig från förhållandena i vårt land. I vissa fall torde det också kunna förekomma att undervisningen innehåller ett alfabetiseringsmoment som kan vara mycket tidskrävande och som bör föranleda längre undervisningstid i den mån det inte ges annan form. Självfallet bör det också vara möjligt att genomföra utbildningen på kortare tid om utbildningsmålet därigenom kan nås.

Som ovan nämnts har inte propositionen något samlat finansieringsavsnitt. Enligt vår bedömning bör det emellertid vara möjligt att erbjuda denna mer omfattande utbildning inom ramen för ett rimligt ekonomiskt åtagande. Därutöver anser vi, i likhet med regeringen, att en kostnadsfri *påbyggnadsutbildning om 200 timmar* bör ske i studiecirkelform på fritid eller genom AMU. Självfallet skall möjlighet till ytterligare utbildning efter grund-sfi och påbyggnads-sfi kunna erbjudas på sedvanliga folkbildningsvillkor.

I fråga om *huvudmannaskapet* konstaterar vi att regeringen följer en linje som inte har fått ett särskilt omfattande stöd bland remissinstanserna. Det mest naturliga hade varit att föreslå ett kommunalt huvudmannaskap utan att peka ut för kommunerna att de skall genomföra det genom att i första hand anlita annan utbildningsanordnare, nämligen studieförbunden. Den modell utredningen föreslår, nämligen att invandrarundervisningen skall organiseras på samma sätt som grundvux, bör ligga till grund för reformen. Ett kommunalt huvudmannaskap hindrar naturligtvis inte att kommuner, i likhet med vad vi tidigare föreslagit i fråga om bl. a. utbildning i datafrågor, engagerar studieförbunden på orten för att utnyttja deras erfarenheter samt lärar- och lokalresurser. Naturligtvis måste därvid alla studieförbund som är villiga att följa fastställda läroplaner erbjudas samma möjligheter. Vi vill också fästa uppmärksamheten på den stora resurs som folkhögskolorna utgör i detta sammanhang. Folkhögskolornas erfarenheter från invandrarundervisning bör tas till vara också när det gäller sfi-undervisning.

I en särskild proposition till riksdagen (prop. 1983/84:115) har regeringen lagt förslag rörande preparandkurser vid universitetsorterna för gäststuderande. I motion från vårt håll (1983/84:2584 av Bertil Fiskesjö m. fl.) har krävts att dessa preparandkurser skall vara öppna också för *flyktig- och invandrarstudenter*. Vi står kvar vid denna uppfattning.

Det är självfallet ytterst angeläget att bidragssystemet får en sådan utformning att det ger kommunerna *full kostnadstäckning*. I propositionen framgår inte klart att detta är ambitionen.

Det är nödvändigt att ytterligare belysa *kvalitetsfrågorna* i undervisningen. I en fullständig reform måste lärarnas kompetens, grundutbildning och fortbildning preciseras. Forskning kring och utveckling av lämpliga pedagogiska metoder måste uppmärksammas. Här lämnar propositionen föga vägledning.

Beträffande reformens *ikraftträdande* finner vi det angeläget att det kan ske redan den 1 juli 1985. Det bör, trots de ändrade riktlinjer vi föreslagit, vara möjligt att åstadkomma detta genom ett kraftfullt och engagerat beredningsarbete i regeringskansliet.

## Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1983/84:199,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande skyndsam beredning av en samlad reform,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande riktlinjerna för en samlad reform.

Stockholm den 6 juni 1984

KERSTIN GÖTHBERG (c)

KARL BOO (c)

RUNE BACKLUND (c)

LARZ JOHANSSON (c)

ULLA TILLANDER (c)

JAN HYTTRING (c)

STINA GUSTAVSSON (c)

PÄR GRANSTEDT (c)

INGER JOSEFSSON (c)

SIGVARD PERSSON (c)